

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Karol Weitz

SSN Paweł Grzegorczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. Z. i S. Z.

przeciwko A. W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 marca 2019 r.,

zażalenia powodów

na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji pozwanego A. W., uchylił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 10 października 2017 r. w sprawie z powództwa Z. Z. i S. Z. o zapłatę i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny podniósł m.in., że stanowiska stron wskazywały na celowość odwołania się w okolicznościach sprawy do art. 871 k.c., jednakże przepis ten nie był wystarczający do rozstrzygnięcia sporu. Sąd Okręgowy nie dokonał tym samym

analizy wszystkich zgłoszonych roszczeń pod kątem właściwego dla nich reżimu odpowiedzialności. Zaniechał też ustalenia, kiedy poszczególne roszczenia stały się wymagalne, co uniemożliwiło Sądowi Apelacyjnemu rozpoznanie zgłoszonego w postępowaniu apelacyjnym zarzutu przedawnienia. Sąd Apelacyjny wytknął również, że biegły ujął w swojej opinii roszczenia powodów, co wprawdzie pozwoliło na osiągnięcie określonego wyniku matematycznego, spowodowało jednak, że nie wiadomo, jakie okoliczności faktyczne uzasadniają twierdzenie o istnieniu po stronie pozwanego konkretnego długu. Wychodząc z tych założeń Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyli zażaleniem powodowie, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. i wnosząc o jego uchylenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli sąd drugiej instancji uchyła wydany przez sąd pierwszej instancji wyrok ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji polegających na nierozpoznaniu istoty sprawy. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do meritum wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54, i z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13, niepubl.).

W świetle ugruntowanego stanowiska orzecznictwa, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, niepubl., z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12, niepubl., z dnia 3 lutego 2017 r., II CZ 146/17,

niepubl., i z dnia 13 października 2017 r., I CZ 90/17, niepubl.). Przesłanka ta dotyczy zatem sytuacji, w których błąd sądu pierwszej instancji lokuje się nie tyle w sferze faktów i dowodów, lecz polega na nieprawidłowym założeniu o istnieniu przeszkody do oceny istoty sprawy. Przeszkoda ta może mieć swoje źródło nie tylko w prawie materialnym, jak, przykładowo, w razie przedawnienia roszczenia, lecz również w prawie procesowym, co ma miejsce w razie nieprawidłowego przyjęcia istnienia prejudykatu lub nieprawidłowej oceny granic jego mocy wiążącej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZ 63/16, niepubl.).

Z materiału sprawy wynikało, że Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe m.in. z wykorzystaniem zeznań świadków i opinii biegłego, oraz – przyjmąwszy określoną koncepcję prawną, opartą na art. 871 k.c., rozstrzygnął o żądaniu pozwu. Okoliczność, że w ocenie Sądu Apelacyjnego analiza żądania przez pryzmat art. 871 k.c. nie była wystarczająca, a Sąd Okręgowy nie uwzględnił, że do oceny zgłoszonych roszczeń mogą być miarodajne przepisy regulujące odpowiedzialność kontraktową, deliktową lub bezpodstawne wzbogacenie, nie pozwala przyjąć, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Uwagę tę należy odnieść także do zaniechania przez Sąd Okręgowy poczynienia określonych ustaleń faktycznych, istotnych z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CZ 4/17, niepubl., z dnia 13 października 2017 r., I CZ 90/17, niepubl. i z dnia 5 października 2018 r., I CZ 86/18, niepubl.). Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego. Sąd drugiej instancji dysponuje zatem – na równi z sądem pierwszej instancji – kompetencją w zakresie gromadzenia i oceny materiału procesowego (art. 382 k.p.c.) (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., nr 6, poz. 55). Nic zatem nie stało na przeszkodzie, aby w postępowaniu apelacyjnym zostały dokonane ustalenia, które Sąd Apelacyjny uważa za nieodzowne, a ich ocena nastąpiła w zgodzie z właściwą – w przekonaniu Sądu Apelacyjnego – kwalifikacją prawną.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.,
Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

aj